

Christiaan Heelen

Contextueel gedragstherapeut

BC-PBBT Practitioner

Oprichter Anti-Connect

christiaan@anti-connect.be

GGZ-Congres 2026: *Autisme & Verslaving*

Autisme en verslaving

- Autistische personen zonder verstandelijke beperking:
 - **Bijna dubbel risico** op verslaving (Hours et al., 2022; Ressel et al., 2022; Saqr et al., 2020).
 - **50–70%** heeft bijkomende **ADHD-diagnose** → sterkste risicofactor (Butwicka et al., 2017).
- Meeste cliënten in verslavingszorg: **hoog IQ (>85), late diagnose** → *diagnostische overschaduw* (Ressel et al., 2022).

Mensen met autisme & verslaving in GGZ

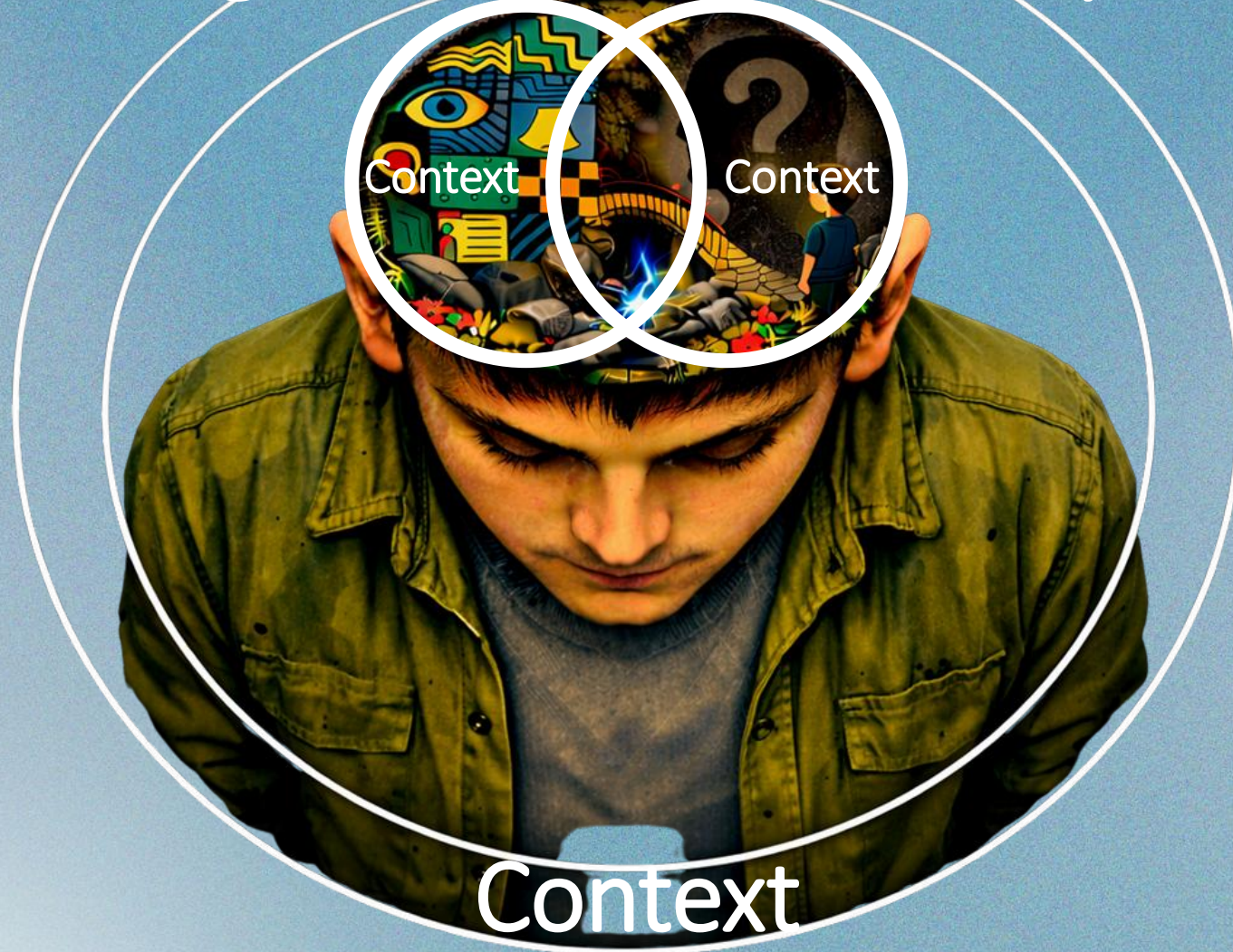
In een online studie met >500 autistische volwassenen (Ressel et al., 2020):

- **45%** zoekt **geen hulp** voor middelengebruik
 - Belangrijkste obstakels:
 - Onbekende, **chaotische hulpverleningsomgevingen**
 - **Vrees voor misverstanden of veroordeling** door hulpverleners
 - Verwachting gebaseerd op **vroegere negatieve ervaringen**

Wat is verslaving van uit functioneel contextualistische invalshoek?

- **Functioneel contextualisme** (Hayes et al., 2012): gedrag begrijpen binnen huidige context en leerprocessen.
- Focus op **functie van gedrag** i.p.v. symptoom of stoornis.
- Centrale vraag: *“Wat doet dit gedrag voor deze persoon in deze context? “Wat levert het op?”*
- Verslaving als **zinvol gedragsantwoord** binnen individuele leerervaring.

Procesgericht Context-Analyse™

S.P.A.C.E.

- SENSORISCHE NODEN
- PATROONHERKENNING
(VOORSPELBAARHEID)
- ACCEPTATIE
- COMMUNICATIE
- EMPATHIE

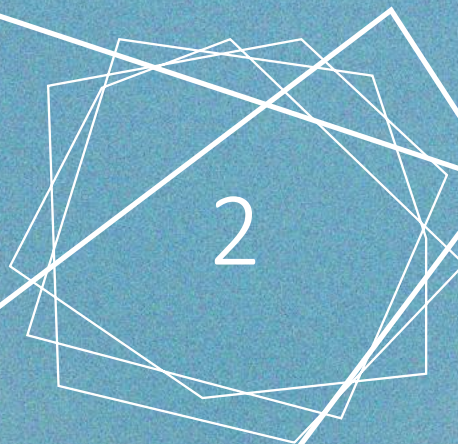
FYSIEKE RUIMTE, VERWERKINGSRUIMTE & EMOTIONELE RUIMTE

The national strategy for autistic children, young people and adults: 2021–2026 (HM government, 2021).

Functies van gebruik

STRESS EN
OVERPRIKKELING

SOCIALE UITDAGINGEN

EMOTIONELE PIJN VANUIT
LEERGEESCHIEDENIS

Functies van gebruik

1

STRESS EN
OVERPRIKKELING

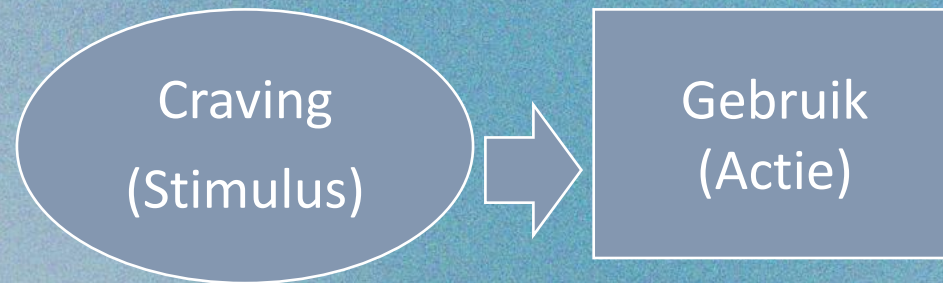
2

SOCIALE UITDAGINGEN

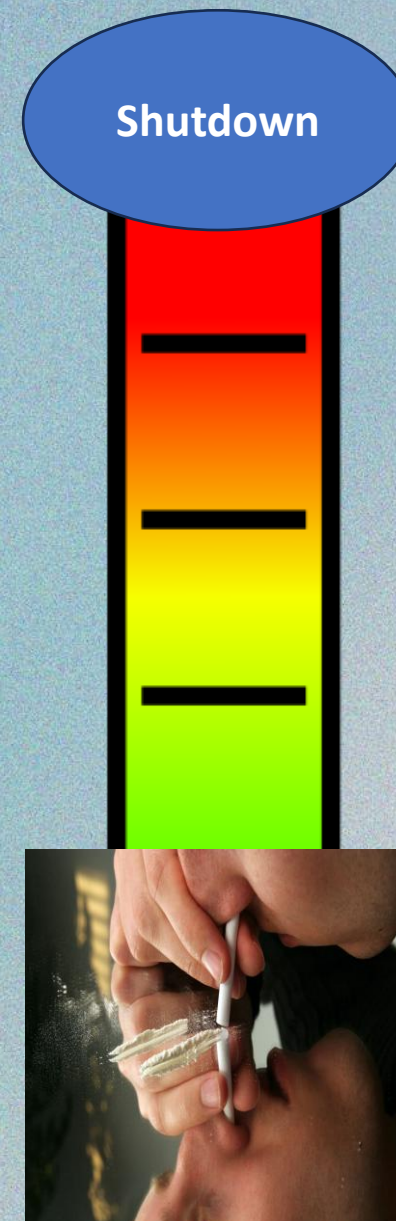
3

EMOTIONELE PIJN VANUIT
LEERGEESCHIEDENIS

Stimulus-respons-preventie

Signaleringsplan
of
Vermijdingsplan?

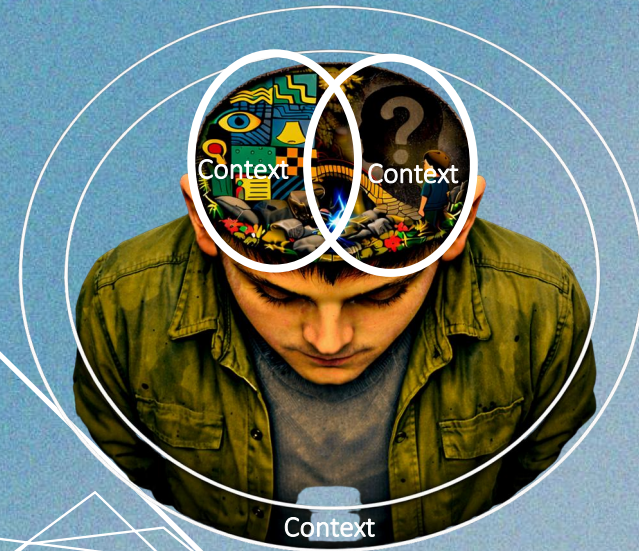

Gebruik van roesmiddelen en sociale effecten

- Soms “**beter ogende sociale vaardigheden**” onder invloed
(Gorissen-van Eenige et al., 2009; Sizoo et al., 2010).
- Sommige stoffen (MDMA/LSD/psilocybine) kunnen “**prosociaal gedrag**” verhogen (altruïsme, empathie, samenwerking)
(Jungaberle et al., 2018).

Functies van gebruik

1

STRESS EN
OVERPRIKKELING

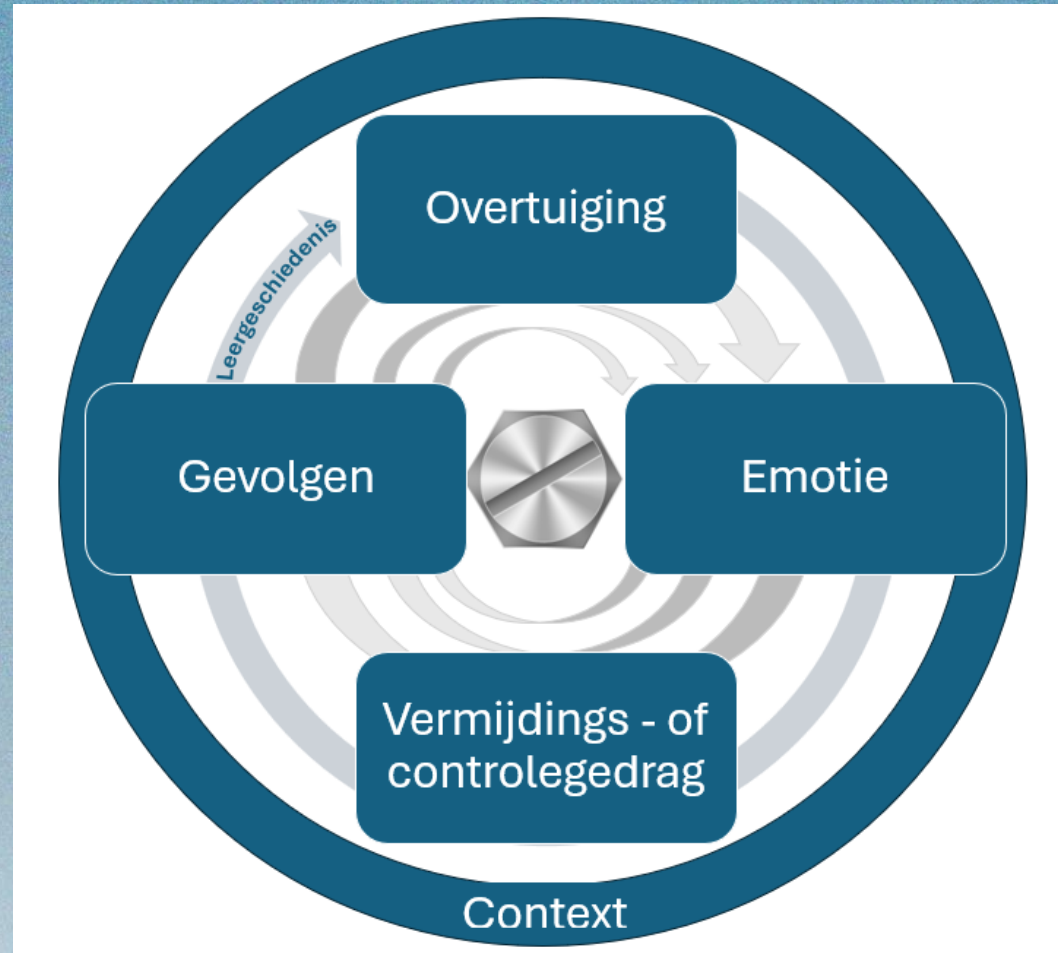
2

SOCIALE UITDAGINGEN

3

EMOTIONELE PIJN VANUIT
LEERGEESCHIEDENIS

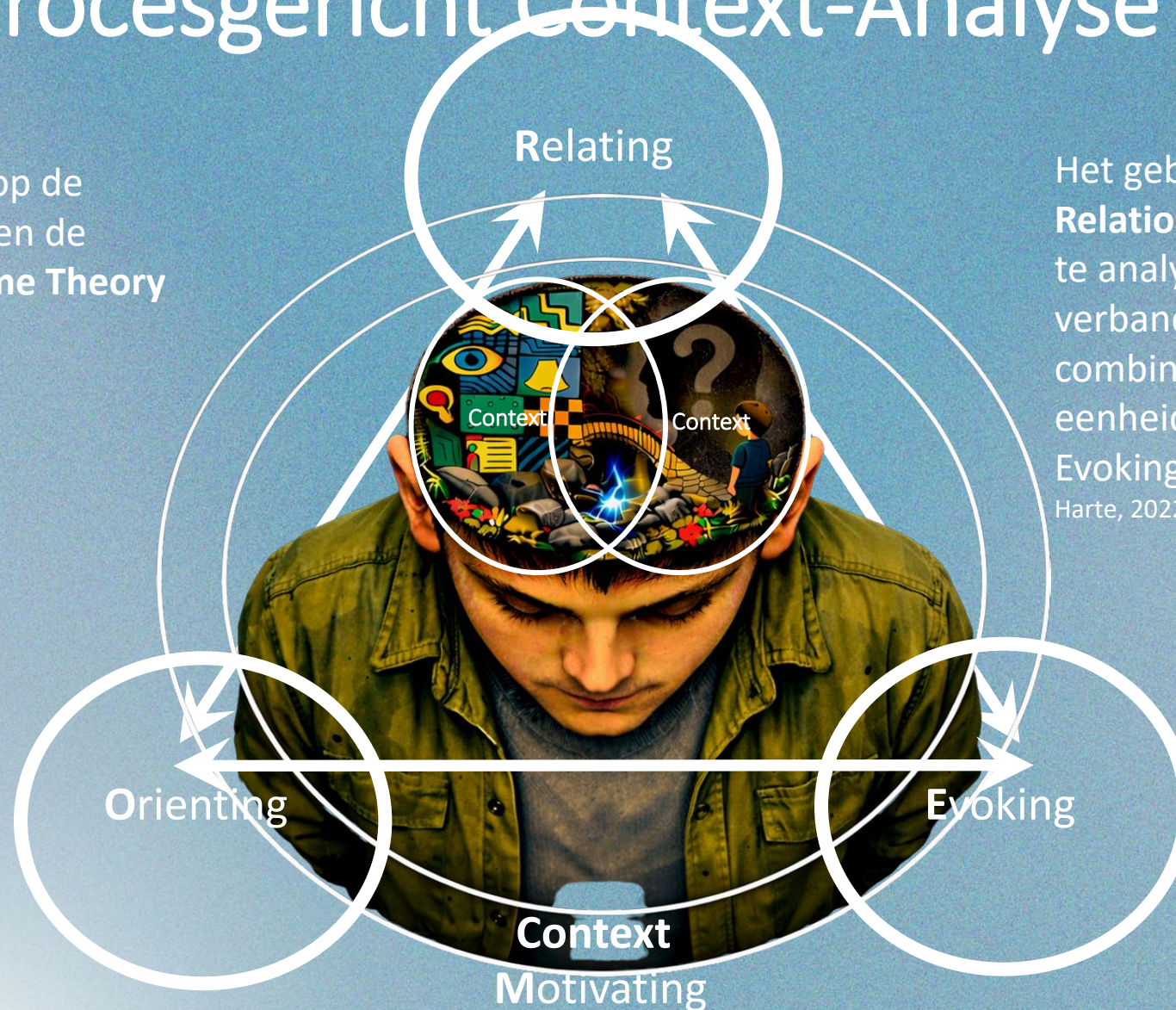
Leergeschiedenis & zelfovertuiging

Procesgericht Context-Analyse™

Dit model is gebaseerd op de nieuwste inzichten binnen de **updated Relational Frame Theory (RFT)**.

Het gebruikt **Arbitrarily Applicable Relational Responding (AARR)** om te analyseren hoe willekeurige verbanden worden gelegd, en combineert dit met de **ROE-M** eenheid (Relating, Orienting, Evoking, Motivating) (Barnes-Holmes en Harte, 2022)

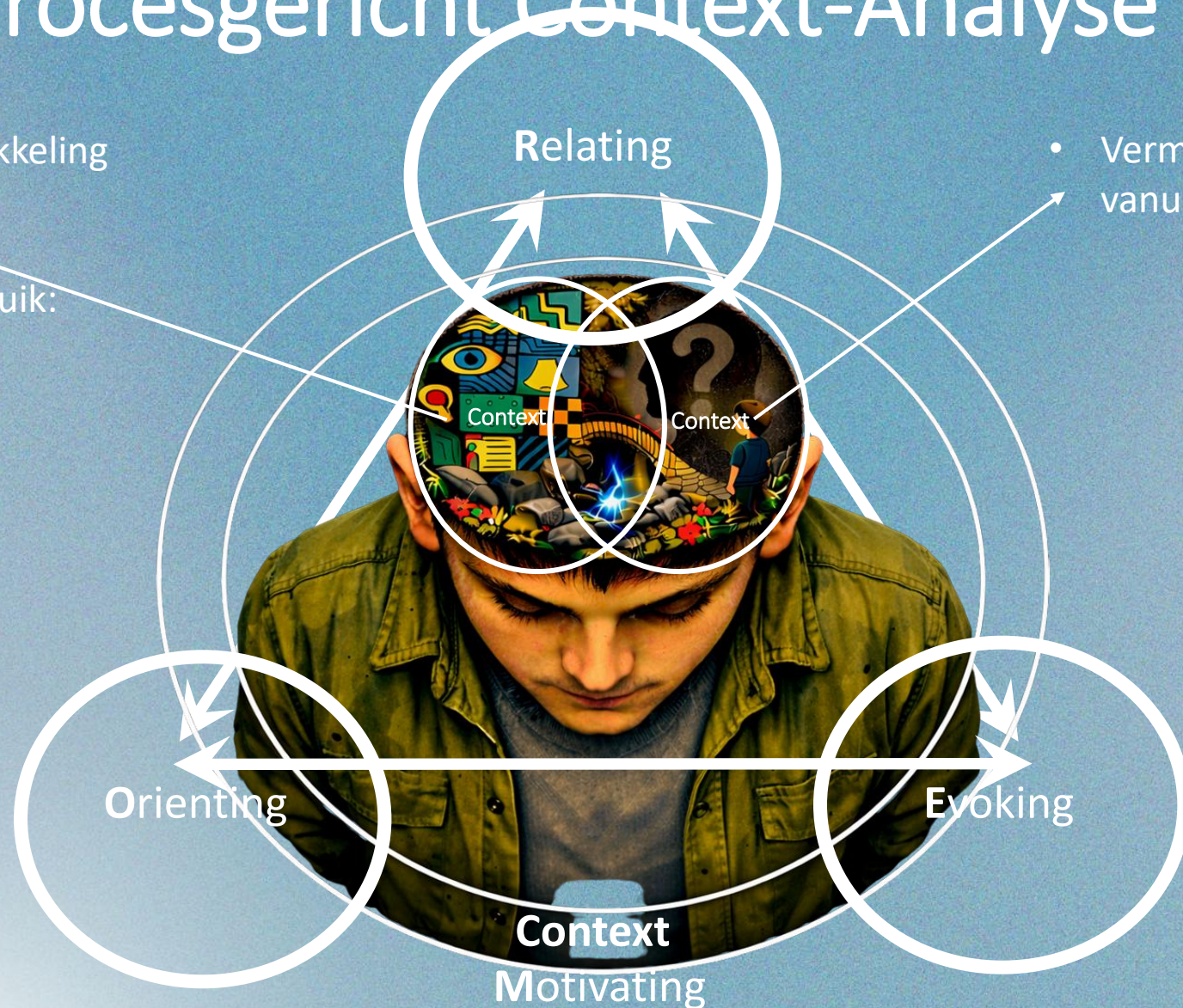

De ontwikkeling van **updated RFT** en de **ROE-M** eenheid is direct voortgekomen uit **Odysseus-onderzoeksprogramma** aan de **Universiteit Gent** (gefinancierd door het FWO Vlaanderen). Dit programma stond onder leiding van professor **Dermot Barnes-Holmes**

Procesgericht Context-Analyse™

- Basisrust vs overprikkeling
- Sociale functie?
- Gecontroleerd gebruik:
 - Middelen
 - gedrag

- Vermijding van emotionele pijn vanuit de leergeschiedenis

Waarom is het risico op verslavingproblemen bij mensen met autisme ongeveer 2 keer hoger dan in de algemene bevolking?

(Butwicki et al., 2017; Huang et al., 2021)

